

Bartłomiej Wróblewski
Kazimierz Choma
Dominika Chorościńska
Bartłomiej Dorywalski
Jan Duda
Andrzej Gawron
Grzegorz Gaża
Teresa Glenc
Agnieszka Górka
Fryderyk Kapinos
Krzysztof Janusz Kozik
Jerzy Małecki
Adam Ołdakowski
Elżbieta Płonka
Beata Strzałka
Krzysztof Szulowski
Adam Śnieżek
Robert Warwas
Patryk Wicher
Agata Katarzyna Wojtyszek
Władysław Kurowski
Marek Wesoły
Jerzy Polaczek

minister rodziny i polityki społecznej

Interpelacja nr 36189

Interpelacja w sprawie opieki nad zależnymi osobami z niepełnosprawnością po śmierci ich rodziców bądź opiekunów

Szanowna Pani Minister!

Przedmiotem interpelacji jest ważna kwestia opieki nad zależnymi osobami z niepełnosprawnością po śmierci ich rodziców bądź opiekunów.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej oparte jest więc na zasadzie subsydiarności. Zgodnie z tym założeniem rolą państwa jest udzielanie pomocy w sytuacji, gdy obywatele nie są w stanie zaspokajać własnych potrzeb życiowych z uwagi na trudne położenie, w jakim się znaleźli.

Obecna praktyka działania instytucji pomocy społecznej wobec niesamodzielnych, niepełnosprawnych osób, które pozostały bez opieki na skutek śmierci rodziców bądź opiekunów, sprowadza się zazwyczaj do umieszczenia takich osób w DPS. Często mamy tu do czynienia z osobami ubezwłasnowolnionymi, z którymi kontakt jest utrudniony stale lub czasowo w zależności od nasilenia choroby. Zdarza się, że w takich sytuacjach rodzina spoza pierwszego kręgu pokrewieństwa, która chciałaby lub mogłaby podjąć się opieki nad niepełnosprawnym krewnym, względnie chciałaby go odwiedzać w miejscu jego pobytu, dowiaduje się o zaistniałej sytuacji po jakimś czasie i ma bardzo utrudnione możliwości, aby uzyskać informację, co stało się z krewnymi (tzn. gdzie znajduje się ciało, względnie gdzie pochowano osobę zmarłą oraz gdzie znajduje się obecnie osoba niepełnosprawna i jakie jest obecnie jej położenie prawne). Zazwyczaj w takich sytuacjach wszelkie organy administracji powołują się na ograniczenia związane z przepisami o ochronie danych osobowych (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE). Organy te nie informują, jakie zainteresowana osoba powinna podjąć kroki prawne, aby uzyskać potrzebne informacje. Zazwyczaj dla niepełnosprawnych osób zależnych, które straciły dotychczasowych opiekunów prawnych, sądy ustanawiają nowymi opiekunami prawnymi osoby z kierownictwa placówek, w których finalnie umieszczona zostaje zależna osoba niepełnosprawna, co – jak się wskazuje – może stanowić konflikt interesów.

Jednocześnie zarówno rodzice, jak i wszelkiego rodzaju stowarzyszenia i fundacje czynią starania, aby jak największa liczba częściowo niesamodzielnych osób niepełnosprawnych mogła zamieszkać w mieszkaniach wspomaganych i różnego rodzaju ośrodkach, gdzie osoby te mogłyby być tak samodzielne, jak to tylko w ich przypadku jest możliwe. Pobyt w tego typu mieszkaniach czy wspólnotach sprawia, że osoby te są u siebie gospodarzami, mogą budować relacje towarzyskie, a także uczestniczyć w warsztatach terapii zawodowej lub podejmować pracę w warunkach pracy wspomaganej. Dla wielu niesamodzielnych, niepełnosprawnych osób są to najbardziej optymalne miejsca pobytu. Niestety, zdarza się, że instytucje prowadzące tego typu mieszkania wspomagane lub ośrodki dla osób częściowo niesamodzielnych borykają się wobec braku stabilnego finansowania z problemem utrzymania ciągłości prowadzonych placówek.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę o odpowiedzi na następujące pytania:

1. Ile (choćby w przybliżeniu) żyje w Polsce zależnych osób z niepełnosprawnościami, które straciły (nie mają) rodziców bądź opiekunów?
2. Ile z nich żyje w dalszych rodzinach bądź u nowych opiekunów?
3. Ile z nich żyje w DPS?
4. W jakich innych miejscach mogą znaleźć opiekę? Ile takich osób w innych miejscach opieki się znalazło?
5. Czy zapewniona jest w Polsce odpowiednia liczba miejsc dla wszystkich zależnych osób z niepełnosprawnościami, które straciły rodziców bądź opiekunów, w DPS bądź innych ośrodkach?
6. Jakie inne modele opieki nad takimi osobami są znane (w Europie, na świecie)? Czy Ministerstwo widzi potrzebę szukania innego modelu opieki czy raczej należy rozwijać te istniejące w ramach DPS i innych?

7. Jakie podejmowane są działania, aby krewni spoza pierwszego kręgu pokrewieństwa mogli w łatwy sposób uzyskać informacje o miejscu pobytu i położeniu prawnym niepełnosprawnych członków rodziny po śmierci ich dotychczasowych opiekunów?
8. Jak przebiega procedura ustanawiania opiekuna prawnego dla osoby ubezwłasnowolnionej, która straciła dotychczasowego opiekuna prawnego w wyniku zgonu rodzica lub opiekuna i czy ministerstwo dostrzega możliwość zaistnienia konfliktu interesów między pensjonariuszem DPS a osobą z kierownictwa tegoż DPS będącą opiekunem prawnym wspomnianego pensjonariusza?
9. Jakie działania podejmowane są, aby zwiększyć liczbę częściowo niesamodzielnych osób niepełnosprawnych mieszkających w mieszkaniach wspomaganych lub podobnych ośrodkach i w jaki sposób dąży się do zapewnienia tym miejscom pobytu stałego finansowania?